

Una criatura salvatge i encantadora

Willa Cather

El meu enemic mortal

Traducció de Laura Baena i Garcia

Edicions de 1984, Barcelona, 2012

124 pàgs.

Els materials amb què està feta *El meu enemic mortal*, la novel·la breu de Willa Cather (Winchester, 1873-Nova York, 1947) que acaba de publicar Edicions de 1984, resulten poderosament familiars. Si hagués estat publicada ara mateix, o fa només un parell de dècades, no seria del tot injust parlar de *déjà vu*, o de reciclatge de llocs comuns, o de recreació d'uns temes ja molt suats en la història de la literatura, però com que va aparèixer per primera vegada l'any 1926, em sembla evident que ens trobem davant d'una obra d'aires més originals o pioners que no pas epigònics o rutinàriament mimètics.

Tampoc no és que, amb aquesta novel·leta, Cather fes cap gran innovació. Ni tan sols és segur que pretengués oferir un relat profeminista que sacseges les convencions de la seva època —segons diuen els experts, l'autora de *My Ántonia* es va distingir tota la vida per desdenyar la majoria de les altres dones escriptores i per intentar assimilar-se als autors masculins. És gairebé segur, en qualsevol cas, que quan Willa Cather va escriure *El meu enemic mortal*, la història que hi explica i la figura femenina que la protagonitza no havien estat desgastades per l'ús, la qual cosa no vol dir que, si ens poséssim a escorcollar el passat, no li trobéssim més d'un precedent, i més de dos.

La novel·la funciona, sobretot, com un retrat —sintètic, condensat, de traç suau, a moments en *sfumato* i ple de taques borroses o de significatives el·lipsis— de la Myra Driscoll, una dona iconoclasta, temperamental i complicada que, de jove, va decidir fugir a Nova York amb el seu enamorat, Oswald Henshawe, i renunciar a la imensa fortuna que li havia de llegar el

seu oncle si es quedava a Parthia, la seva ciutat natal, al sud d'Illinois. La seva fugida romàntica, i la vida tan agitada que porta a Nova York, on va a concerts i al teatre, i on es relaciona amb diferents artistes, escriptors, actors i músics, li confereixen una aurèola gairebé llegendària. Qui més admirativament la veu, almenys en un principi, és la Nellie Birdseye, la narradora de la novel·la, que evoca des del futur —amb un punt de fatalisme nostàlgic— les seves dues trobades amb la Myra.

Dividida en dues parts d'extensió similar, en la primera assistim —a través de la mirada ingènua i retuda, de quinze anys, de la Nellie— a la plenitud de la Myra i a l'espectacle fascinant de la seva vida novaiorquesa. Desperta, atrevida, individualista i desconcertant, prou intel·ligent i segura d'ella mateixa per no haver de demostrar res a ningú, i fins i tot per fer-se la frívola i la desmenjada, la Myra se'ns presenta com una dona satisfeta amb la seva vida i enamorada del seu marit, «incoregiblement excèntrica» però plena de generositat i de vitalisme. La segona part transcorre deu anys després i, previsiblement, ens mostra la cara fosca del que hem vist en la pàgines precedents. El matrimoni Henshawe ha caigut en hores baixes, i la Myra està malalta, i tot el que abans era alegria de viure i lluminositat, ara és desesperança, decepció, dubte: ¿va fer bé de triar la vida que ha dut?, es pregunta la Myra, ¿o hauria estat més feliç havent-se quedat a Parthia? Ella té clara la resposta, però Cather no aclareix si el que diu i sent és veritat o només una conseqüència de les negres circumstàncies en què es troba. En aquest sentit, el final de la novel·la és un petit prodigi d'ambigüitat inquietant.

La novel·la, plena de sensibilitat i de vigor, està escrita amb una prosa gràcil i suggestiva, a la qual potser li falta, en ocasions, una mica de grapa i de potència, o més ben dit de capacitat per electritzar les escenes més determinants. És, diguem-ho així, una prosa pudorosa, que prefereix ser suau i flonja abans que caure en l'estridència del melodrama. Tot i que no és una obra de primera categoria, *El meu enemic mortal* aconsegueix el que es proposa: oferir el retrat d'una «criatura salvatge i encantadora», víctima de les paradoxes i les ondulacions de la vida que ella, experimentada i molt sàvia, coneix tan bé.